

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

MONITORING VAN DE NIEUWE OMKADERING BASISONDERWIJS

DEPARTEMENT
ONDERWIJS &
VORMING

www.vlaanderen.be/onderwijsprofessionals

Schooljaar 2012-2013 t.e.m. 2025-2026

INHOUD

Inleiding 3

1	Leerlingen	4
2	Basisomkadering	11
3	Samenvatting	20

INLEIDING

Op 1 september 2012 startte het nieuwe omkaderingssysteem in het gewoon basisonderwijs.

Sinds dan bestaat de basisomkadering in het gewoon basisonderwijs uit de lestijden volgens de schalen, de additionele lestijden volgens de schalen (om de leerling/leerkrachtratio tot 18,5 te beperken) en de SES-lestijden, op basis van de socio-economische leerlingenkenmerken (opleiding van de moeder, thuistaal en schooltoelage). (zie voor meer achtergrond omzendbrief 'Personeelsformatie Scholen in het Gewoon basisonderwijs': [omzendbrief BaO/2005/09 van 29/06/2005 \(vlaanderen.be\)](#))

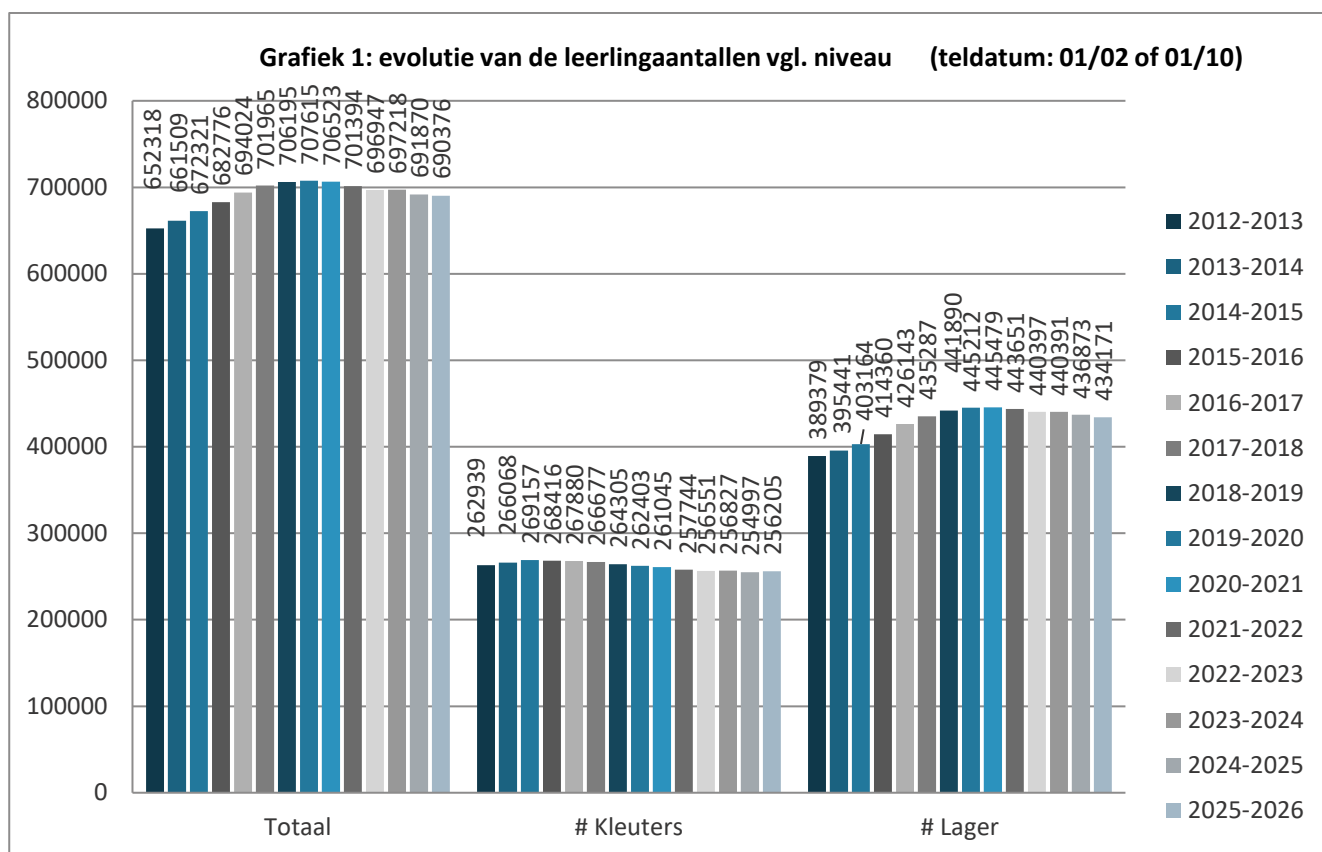
II. Analyses

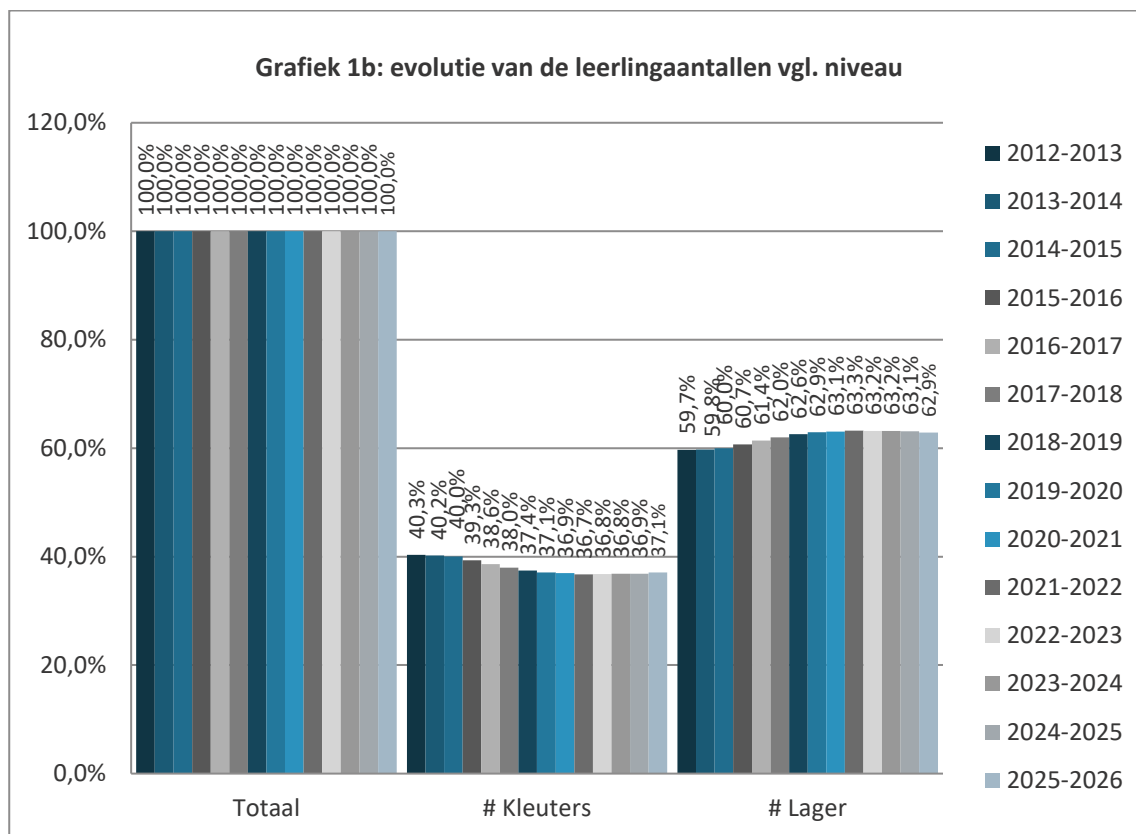
In het eerste deel geven we kort de leerlingenaantallen weer en enkele voorname kenmerken (nl. 'leerlingenkenmerken' en 'soort van gemeente'). In een tweede deel bespreken we de componenten van de basisomkadering.

1 LEERLINGEN

De gehanteerde teldatum van de leerlingenaantallen is deze die gehanteerd wordt voor de berekening van de omkaderingsmiddelen. Voor scholen in herstructurering of programmatie is dit de eerste schooldag van oktober voor de andere scholen is dat de eerste schooldag van februari.

Uit onderstaande grafieken (1 & 1b) blijkt vooreerst dat er in de periode 2012 – 2019 een 55.300-tal leerlingen zijn bijgekomen in het gewoon basisonderwijs (+ 8,5%). Vanaf 2020 zien we een omslag en in 2025 eindigen we met 17.200 leerlingen minder dan in 2019 (-2,4%). De afname zet zich dus nog door, maar minder sterk dan het voorgaande jaar (-0,2% ipv -0,8%). In 2025 zien we in het kleuter terug een lichte stijging t.o.v. het jaar ervoor en in het lager een daling (respectievelijk +1200 of +0,5% en -2.700 of -0,6%).

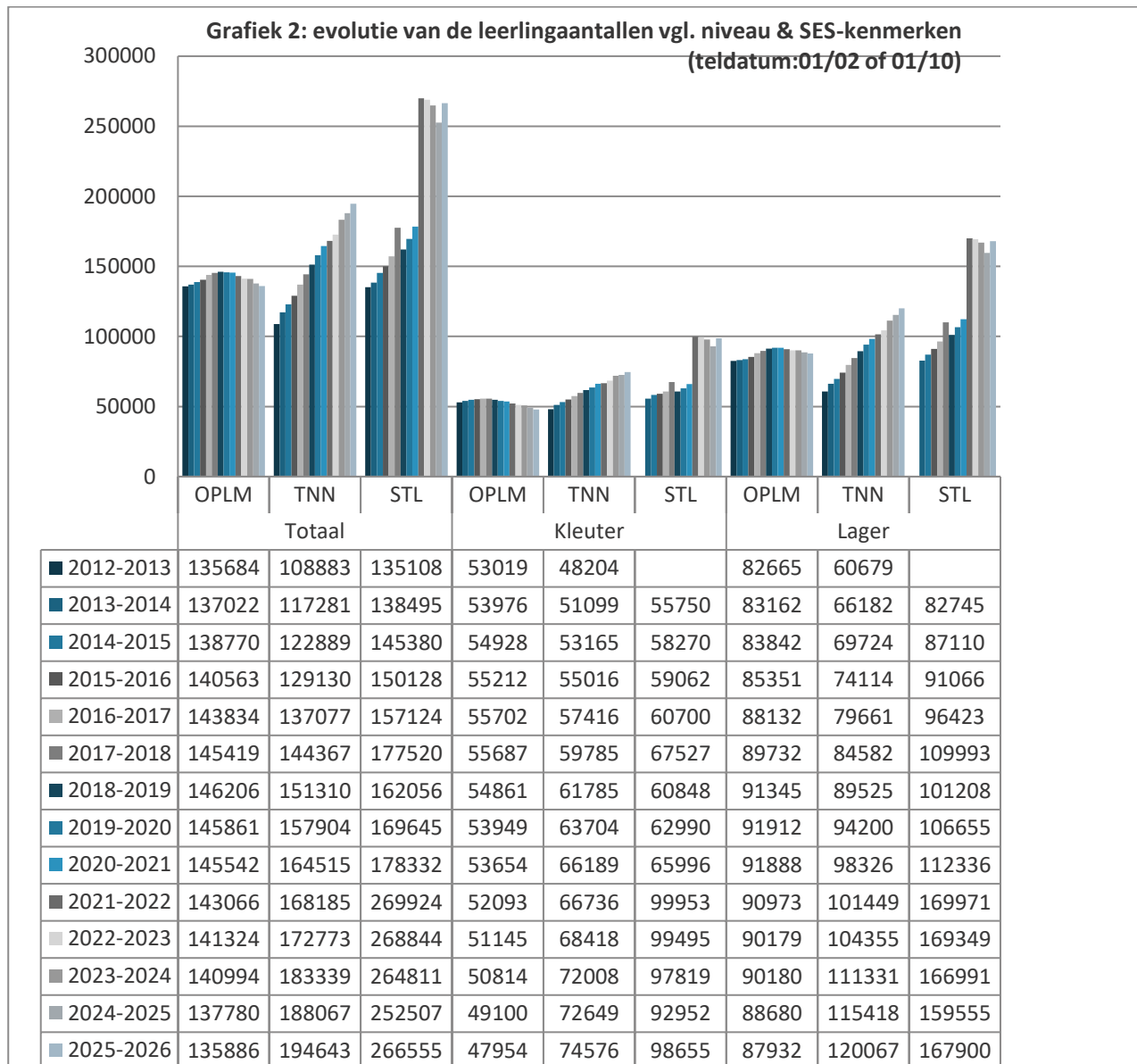

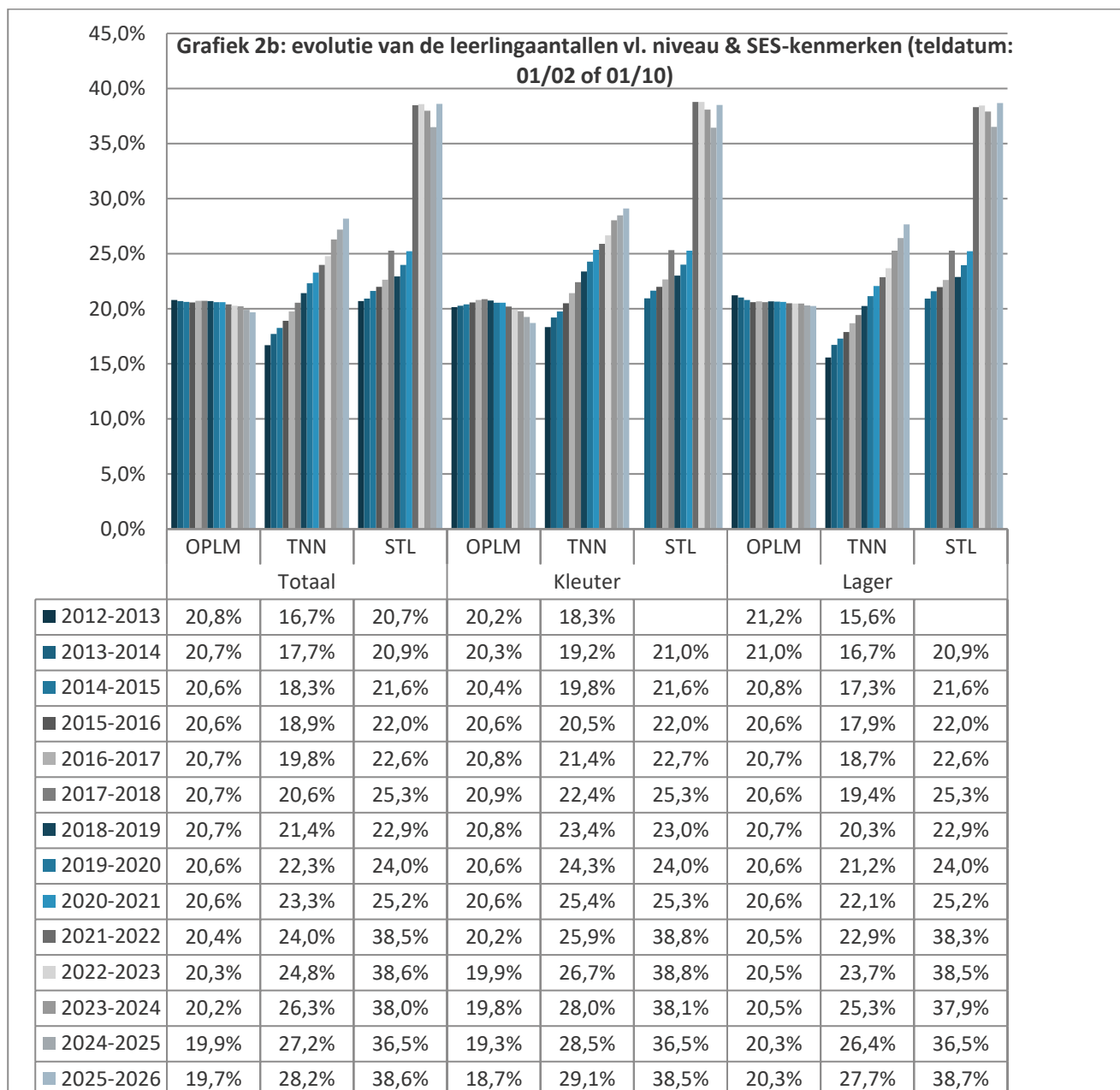
Van de drie leerlingenkenmerken is het aantal en aandeel aantekkers op ‘**opleiding moeder**’ overheen de jaren het meest stabiel gebleven. Het aandeel schommelt, de afgelopen 14 jaar met een licht dalende trend, rond de 20%. In aantal betekent dit in 2025 t.o.v. 2012 een toename van +200 leerlingen (+ 0,1%); terwijl voor het kenmerk ‘thuis taal’ er +85.700 aantekkers bijkomen (+ 79%) en voor het kenmerk ‘schooltoeslag’ er +131.400 aantekkers bijkomen (+97%). Sinds 2013 is ‘**schooltoeslag**’ i.p.v. ‘opleiding moeder’ het leerlingenkenmerk met het hoogste aantal/aandeel aantekkers. We zagen in de periode 2012 tot 2020, jaarlijks een lichte stijging (nl. van 20,7% naar 25,2%). Vanaf 2021 zien we een forse stijging van het aantal/aandeel aantekkers op de ‘schooltoeslag’ in het gewoon basisonderwijs (van 25,2% in 2020 naar 38,6% in 2022).¹ Deze trend was zowel in het kleuter als in het lager gestopt vanaf 2023. In beide niveaus is in 2025 t.o.v. 2024 het aandeel leerlingen die aantekken op schooltoeslag opnieuw met 2 procentpunten gestegen tot 38,6%. Beide onderwijsniveaus laten eveneens een jaarlijkse stijging van ‘**thuis taal**’ overheen de jaren optekenen. Op 14

¹ Voor de berekening van de basisomkadering in de betrokken schooljaren wordt nog het leerlinkenmerken **schooltoelage** gehanteerd. In 2017 zien we eerder een forse stijging t.o.v. het jaar ervoor (+2,7%). De verdere automatisatie van de aanvraagprocedure verkleint wellicht de ‘non-take-up’. Maar ook worden mogelijke wijzigingen in de loop van het schooljaar meegenomen, waardoor dit kenmerk pas later dan de andere leerlingenkenmerken beschikbaar is. Er wordt gewerkt met een percentage op schoolniveau uit het recents beschikbare schooljaar dat toegepast wordt op het aantal leerlingen van elk niveau, kleuter en lager, op de teldag.

Bij de invoering van het **Groeipakket** in 2019 veranderde er een en ander aan de financiële tegemoetkomingen van de overheid aan Vlaamse ouders met kinderen. De **schooltoeslag** vervangt de schooltoelagen, de vroegere studiebeurzen in het basis- en secundair onderwijs. Een leerling scoort op de indicator “schooltoeslag” als hij een schooltoeslag (selectieve participatietoeslag) kreeg in het Groeipakket. Die schooltoeslag komt boven op de schoolbonus en de kleutertoeslag als het gezin aan bepaalde voorwaarden voldoet mbt inkomen en aanwezigheden (verschillend voor kleuter- en leerplichtonderwijs).

jaar tijd, in 2025 t.o.v. 2012 , ruim een 11-tal procentpunten naar respectievelijk 29,1% in het kleuter- en 27,7% in het lager onderwijs. Een stijging in 2025 t.o.v. het jaar voorheen van respectievelijk 0,6 en 1,3 procentpunten.

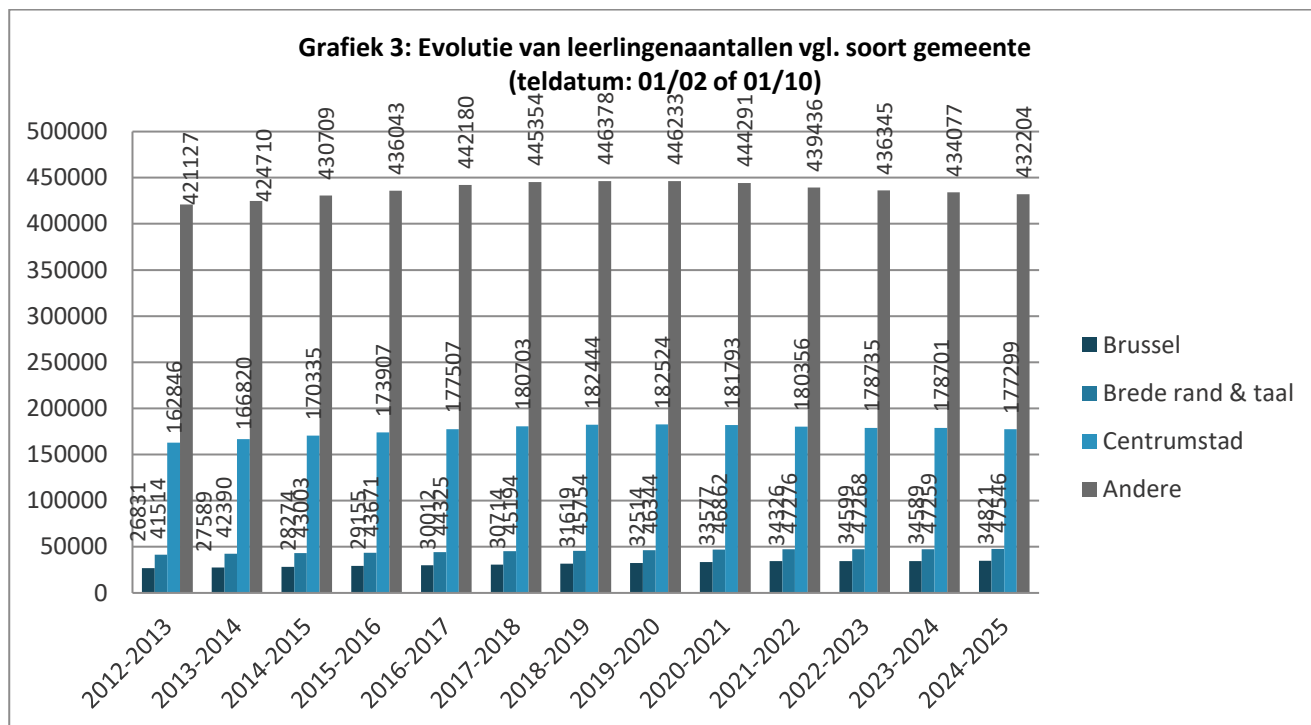

De evoluties van ruimtelijke leerlingenspreiding zijn beperkt. Uit grafiek 3b blijkt dat voor de schooljaren 2012 t.e.m. 2025, het gros van de leerlingen (62%) school loopt in de categorie **'Andere' gemeentes**. Vanaf 2019 zien we hier een dalende trend van het aantal leerlingen (-3,5% in 2025 t.o.v. 2018). Het percentage leerlingen die school lopen in één van de 13 **centrumsteden** blijft rond de 26%. Vanaf 2019 zien we ook hier een dalende trend van het aantal leerlingen (-2,9% in 2025 t.o.v. 2018). Het percentage leerlingen die school lopen in één van de 25 fusiegemeentes van de **brede Rand & Taalgemeentes** bleef vanaf 2012 de eerste 6 jaar nagenoeg gelijk (nl. 6,4%); om de afgelopen 7 jaar lichtjes te stijgen tot een aandeel van 6,9% (+14,7% in 2025 t.o.v. 2012 en meer recenter +4% in 2025 t.o.v. 2018).² 5% van de leerlingen gaan naar school in één van de 19

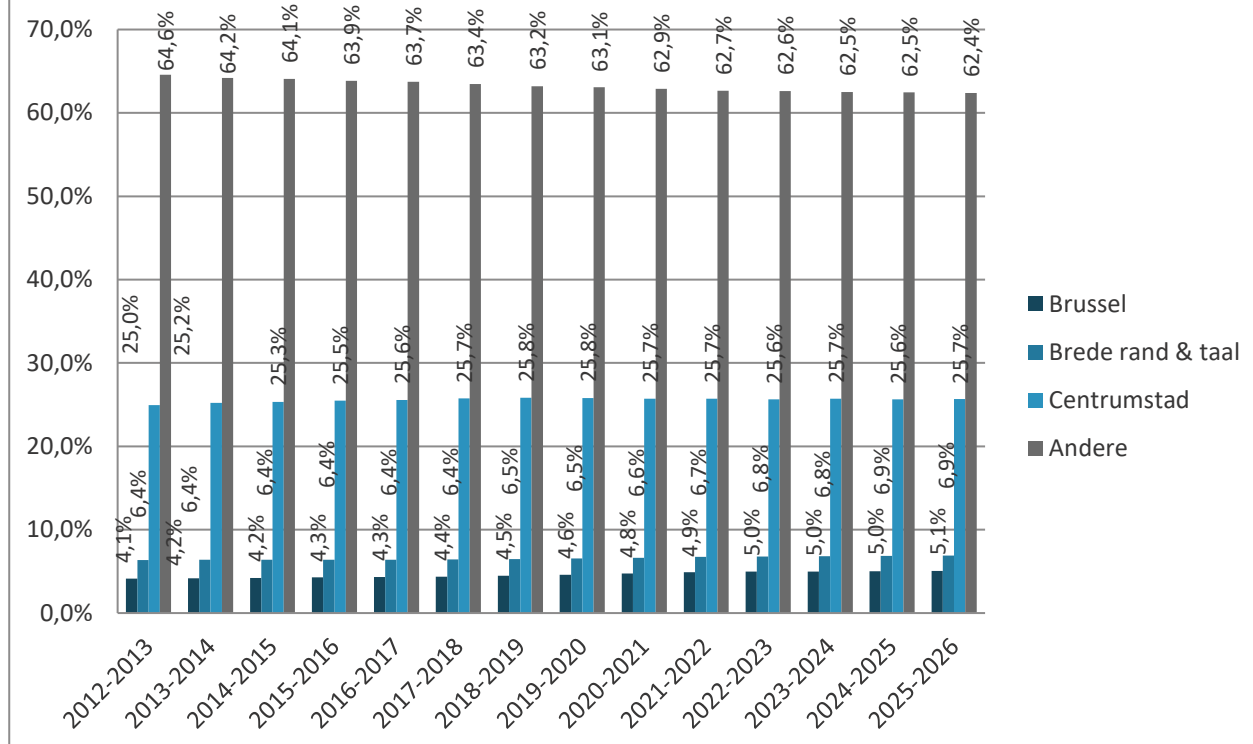
² Brede rand en taal = de rand- en taalgrensgemeenten en de gemeenten die grenzen aan de randgemeenten en / of grenzen aan de gemeenten van het Brussels hoofdstedelijk gewest. Dit zijn de volgende fusiegemeentes: Asse, Bever, Beersel, Dilbeek, Drogenbos,

Brusselse gemeentes. Brussel kent evenwel de laatste 14 jaar de relatief de grootste leerlingstijging (+30%; +11% in 2025 t.o.v. 2018).

Grimbergen, Herstappe, Hoeilaart, Kraainem, Linkebeek, Machelen, Meise, Merchtem, Mesen, Overijse, Ronse, Sint-Genesius-Rode, Sint-Pieters-Leeuw, Spiere-Helkijn, Tervuren, Voeren, Vilvoorde, Wemmel, Wezembeek-Oppem, Zaventem.

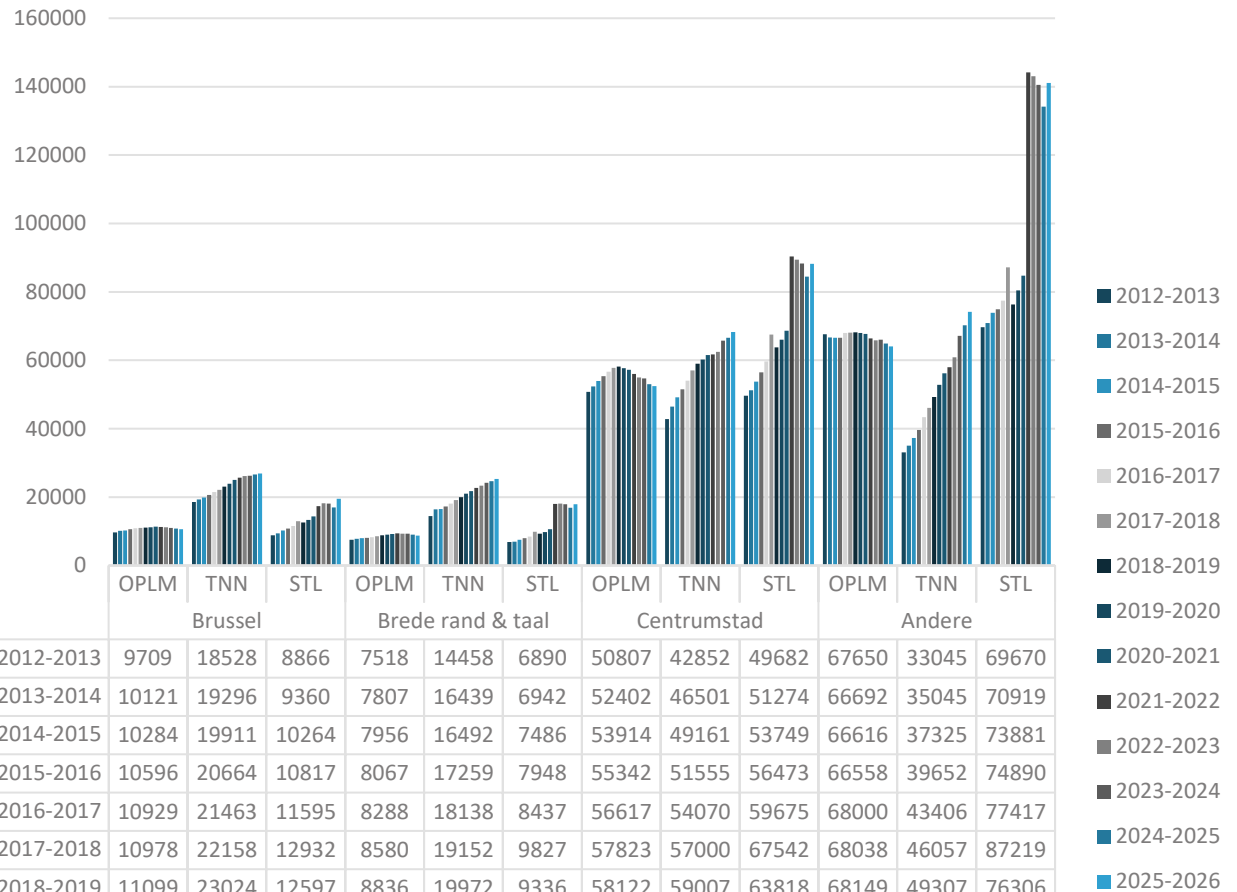
**Grafiek 3b: Evolutie van leerlingenaantallen vgl. soort van gemeente
(%; teldatum: 01/02 of 01/10)**

Uit grafiek 3c en 3d blijkt dat de **verhouding** van de **leerlingenkenmerken** sterk verschilt naargelang het soort van gemeente waar de school zich bevindt.³ Het aantal aantikkers op de **schooltoeslag** stijgt vanaf 2021 t.o.v. 2020 met 70% in de categorie 'Andere' gemeentes en in de brede Rand & Taalgemeentes (respectievelijk van 84721 naar 144178 of +59457 en van 10577 naar 18042 of +7465; af te leiden uit tabel 3c). In de centrumsteden zien we een stijging van 32% en in Brussel met 20%. Dit aantal/aandeel loopt de volgende jaren lichtjes terug behalve in Brussel dat relatief het meest geniet van de recente stijging van het aantal/aandeel aantikkers op de schooltoeslag (respectievelijk +35% 2025 t.o.v. 2020, of een stijging van +14% in 2025 t.o.v. 2024). Verder blijkt dat, desondanks de toename in de schooltoeslag, in Brussel en de brede Rand & Taalgemeentes, het leerlingenkenmerk '**thuis taal**' veruit het belangrijkste leerlingenkenmerk is (zowel in absolute als in relatieve termen). Het belangrijkste kenmerk in de categorie 'andere gemeentes' is, net zoals voor de centrumsteden, 'schooltoeslag'. Maar we zien in deze 'andere gemeentes', nagenoeg ononderbroken sinds 2012, de grootste relatieve stijging van 'thuis taal' nl. +124% in 2025 t.o.v. 2012 (nl. van 33045 aantikkers naar 74147) en dit is ook i.v.m. het voorgaande jaar de sterkste stijger (+6%; van 70229 aantikkers naar 74147).

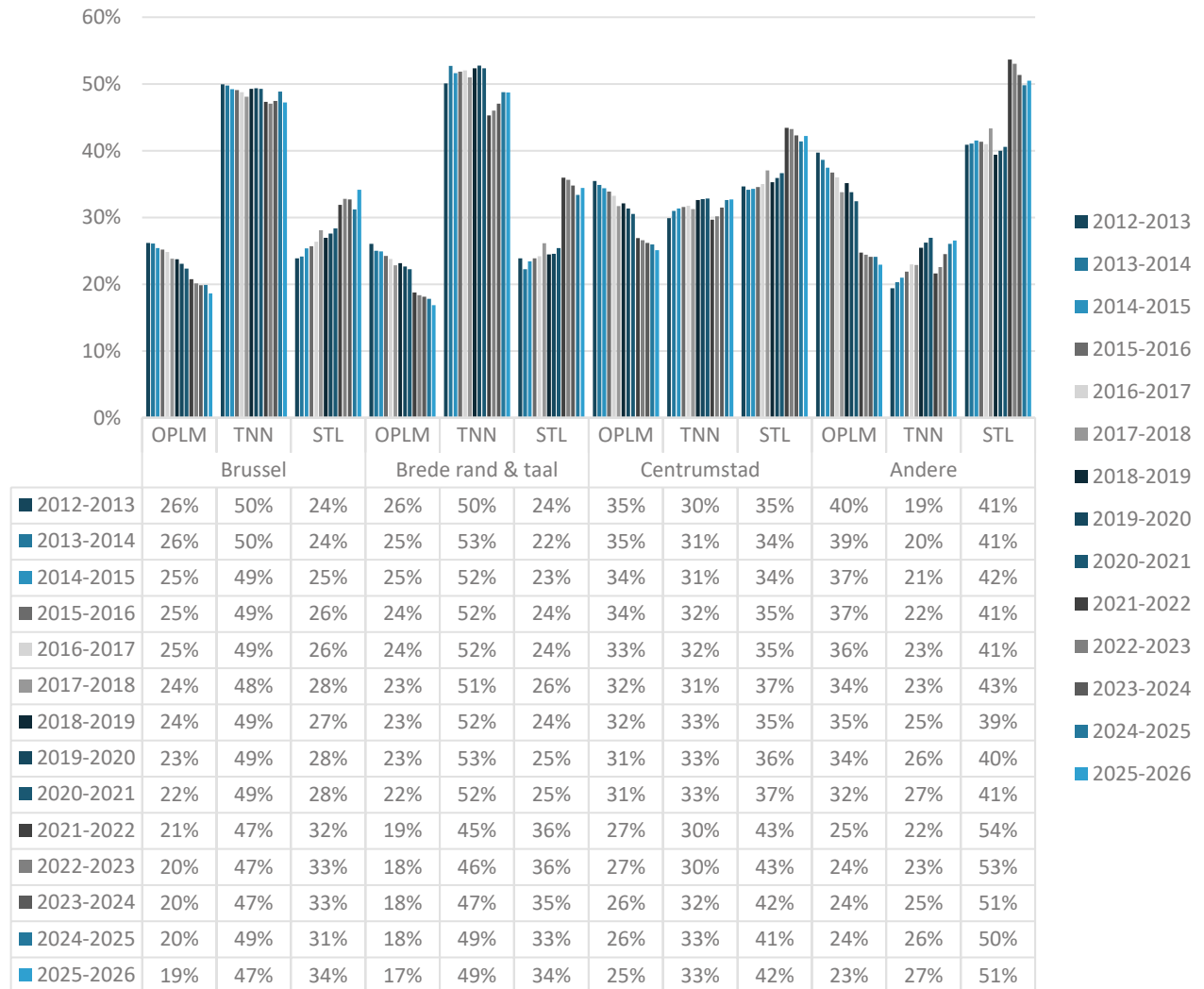
³ De som van het aandeel aantikkers is 100% per soort gemeente.

**Grafiek 3c: evolutie van de leerlingaantallen vgl soort van gemeente & SES kenmerken
(teldatum: 01/02/ of 01/10)**

	OPLM	TNN	STL	OPLM	TNN	STL	OPLM	TNN	STL	OPLM	TNN	STL
	Brussel			Brede rand & taal			Centrumstad			Andere		
2012-2013	9709	18528	8866	7518	14458	6890	50807	42852	49682	67650	33045	69670
2013-2014	10121	19296	9360	7807	16439	6942	52402	46501	51274	66692	35045	70919
2014-2015	10284	19911	10264	7956	16492	7486	53914	49161	53749	66616	37325	73881
2015-2016	10596	20664	10817	8067	17259	7948	55342	51555	56473	66558	39652	74890
2016-2017	10929	21463	11595	8288	18138	8437	56617	54070	59675	68000	43406	77417
2017-2018	10978	22158	12932	8580	19152	9827	57823	57000	67542	68038	46057	87219
2018-2019	11099	23024	12597	8836	19972	9336	58122	59007	63818	68149	49307	76306
2019-2020	11151	23868	13345	9026	20990	9781	57689	60236	66061	67995	52810	80459
2020-2021	11327	24987	14388	9254	21791	10577	57246	61515	68645	67715	56222	84721
2021-2022	11288	25711	17337	9403	22712	18042	55988	61753	90368	66387	58009	144178
2022-2023	11172	26136	18221	9307	23328	18067	55007	62470	89465	65838	60839	143091
2023-2024	10984	26281	18108	9325	24205	17903	54651	65736	88276	66034	67117	140524
2024-2025	10834	26606	17000	9027	24686	16896	52981	66546	84424	64938	70229	134188
2025-2026	10610	26911	19461	8750	25289	17879	52479	68296	88168	64047	74147	141047

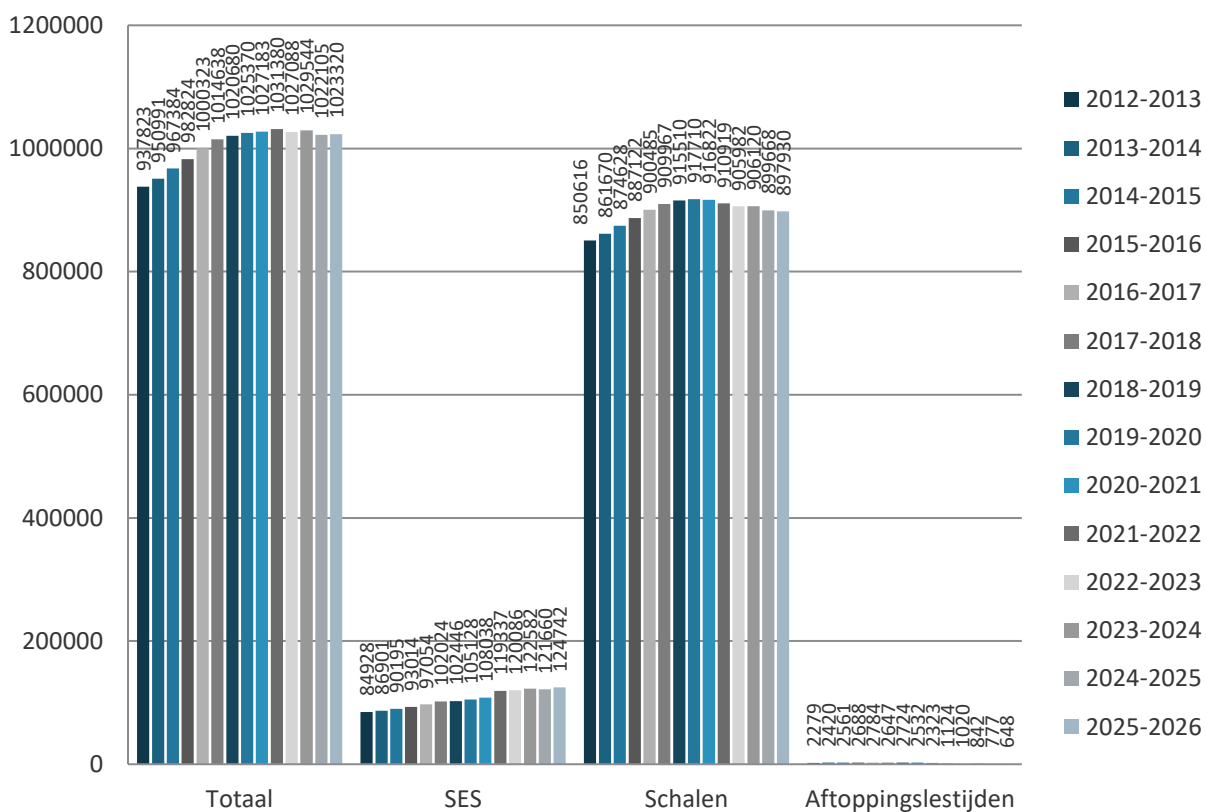
**Grafiek 3d: evolutie van de verhouding onderling de SES kenmerken (samen 100%) vgl
soort van gemeente (teldatum: 01/02 of 01/10)**

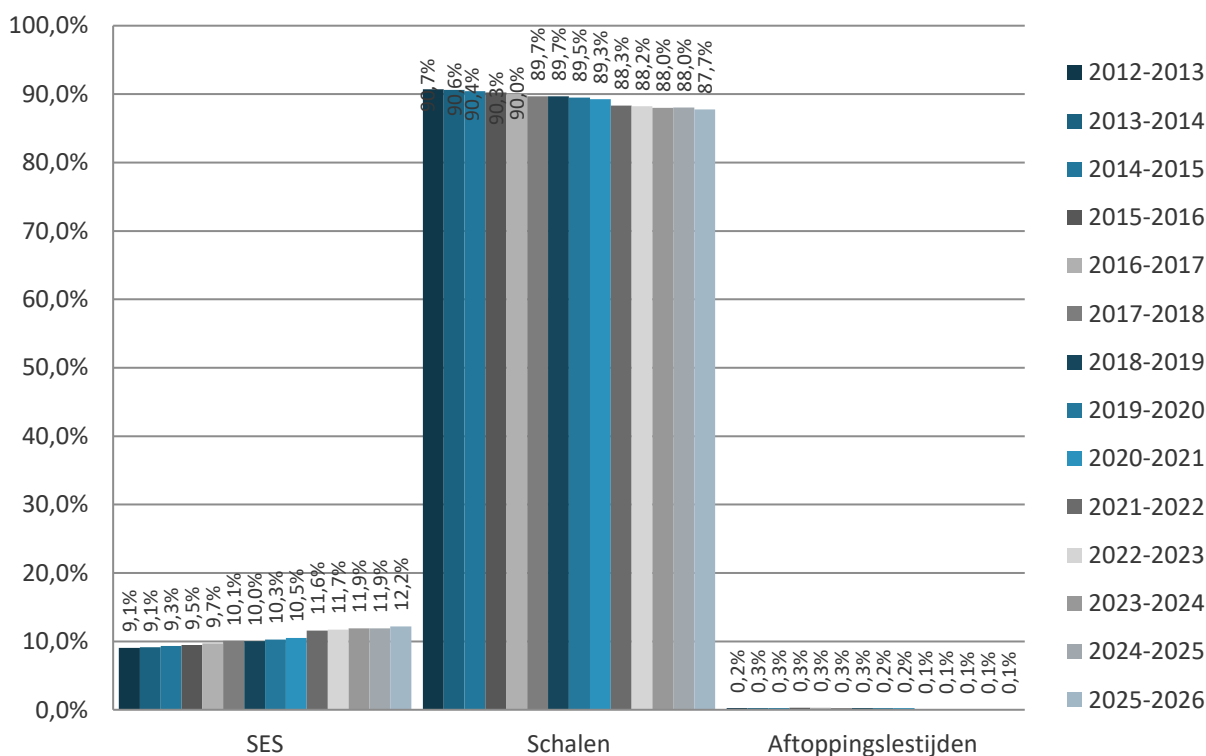
2 BASISOMKADERING

Het gros van de basisomkadering bestaat uit lestijden volgens de schalen (90,7% in 2012, 88% in 2025) gevolgd door SES-lestijden (9% in 2012; 12,2% in 2025) en een restfractie bestaat uit de aftoppingslestijden (0,24% in 2012 en 0,06% in 2025). Deze verhouding blijft nagenoeg gelijk ongeacht het niveau (cfr. grafiek 4 & 5). Grafiek 6 geeft de verdeling weer van de basisomkadering volgens 'soort gemeente'. De trend in het aandeel per 'soort gemeente' volgt de trend van de leerlingenevolutie (grafiek 6b en grafiek 3b).

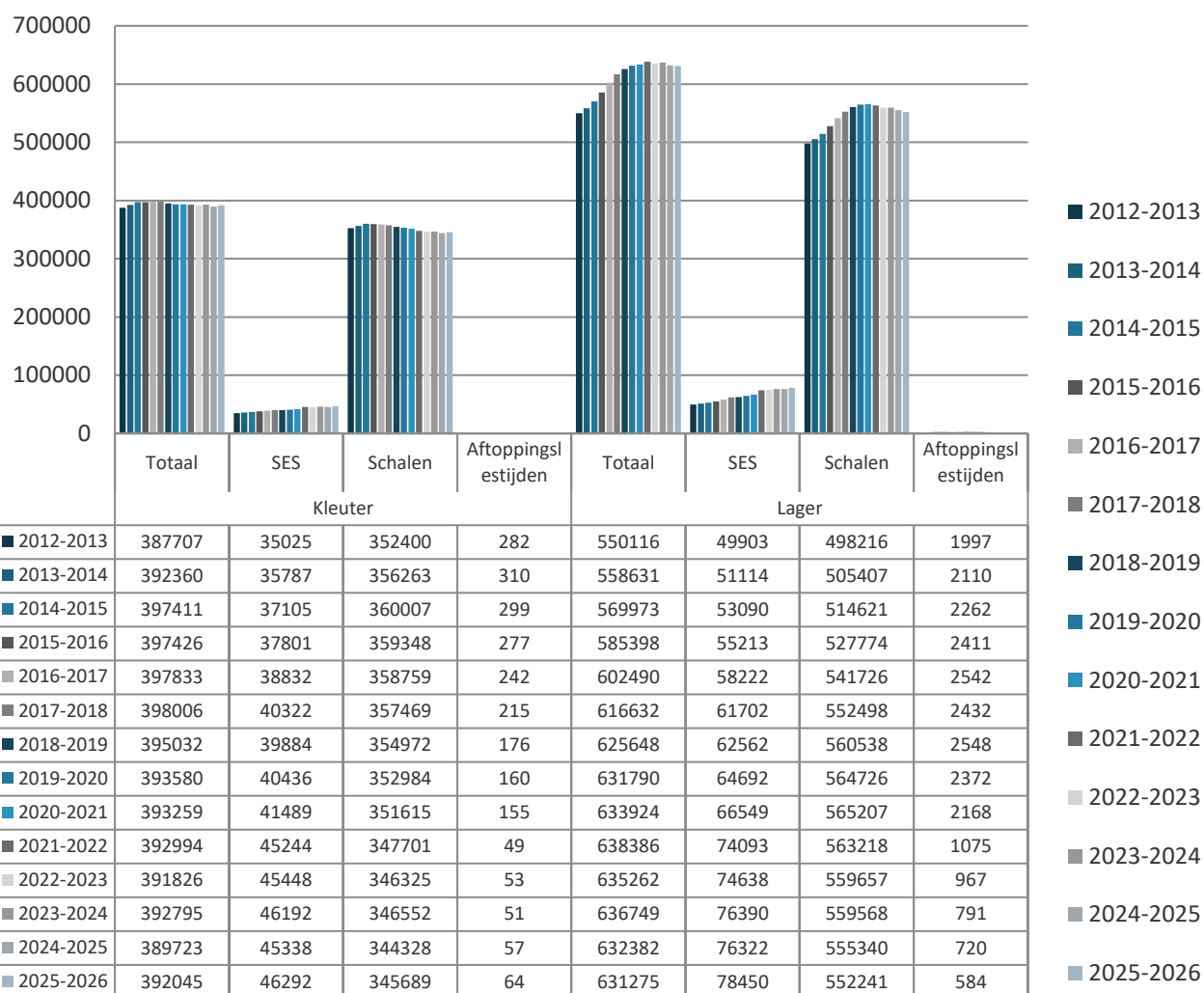
Grafiek 4: evolutie van de basisomkaderingscomponenten (aantal)

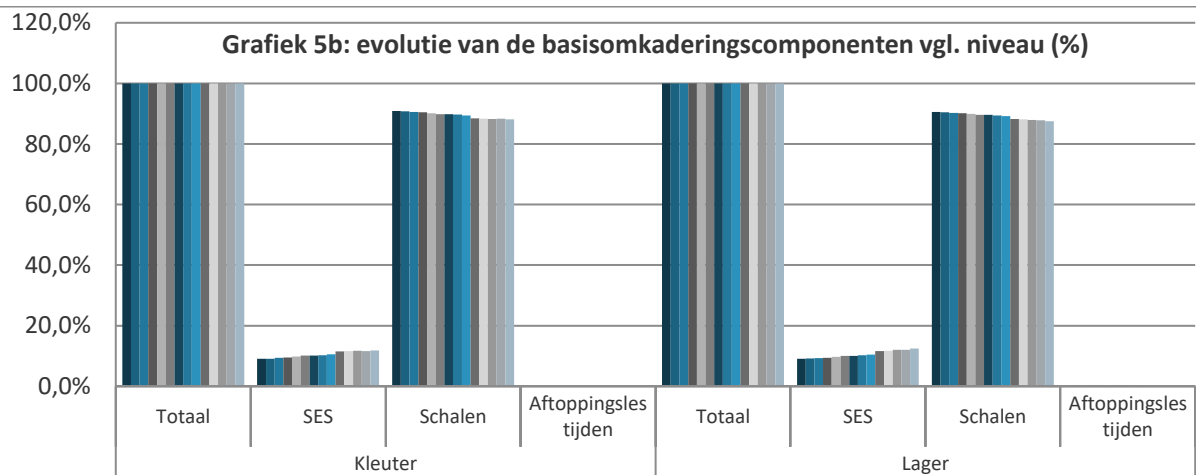

Grafiek 4b: evolutie van de basisomkaderingscomponenten (%)

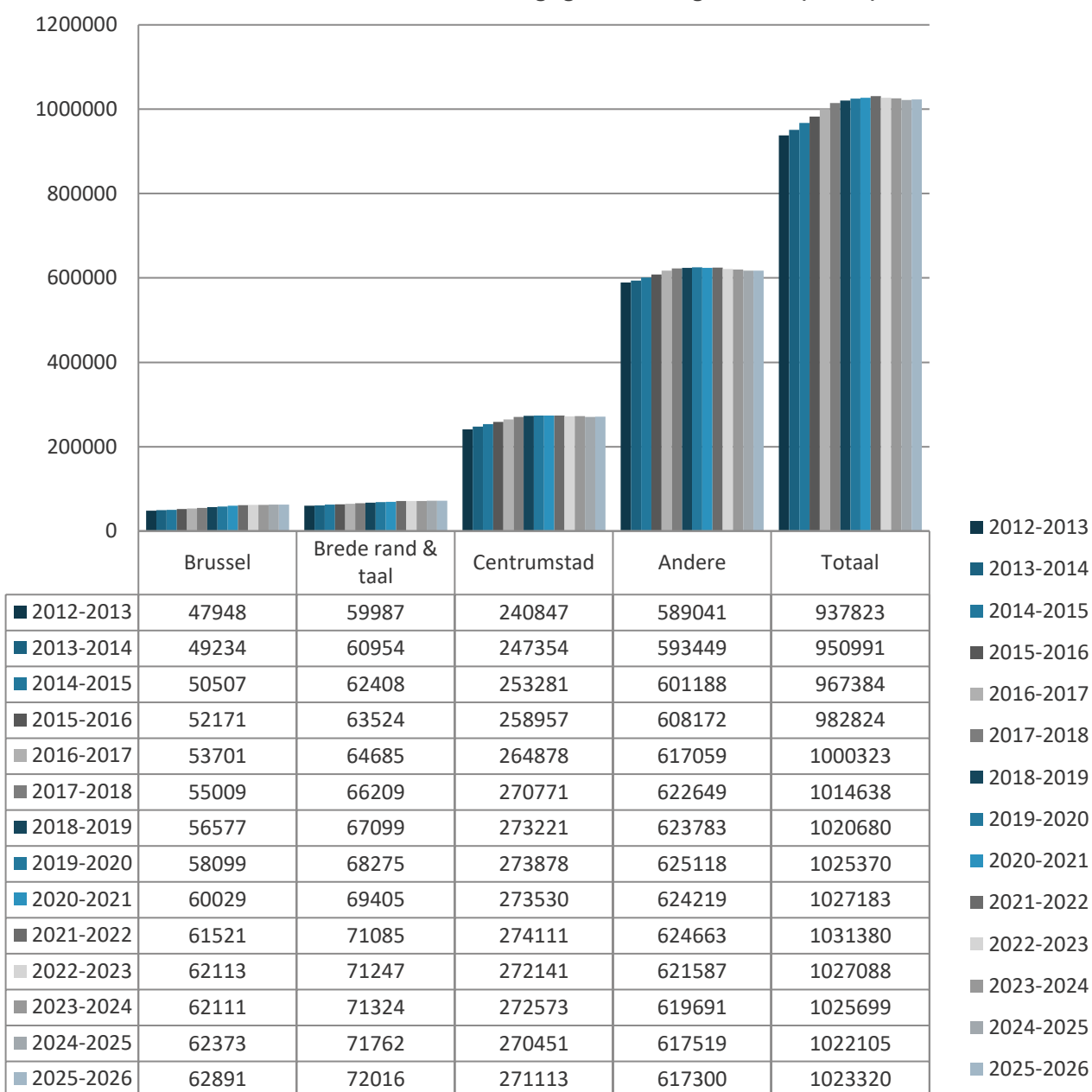
Grafiek 5: evolutie van de basisiomkaderingscomponenten vgl. niveau (aantal)

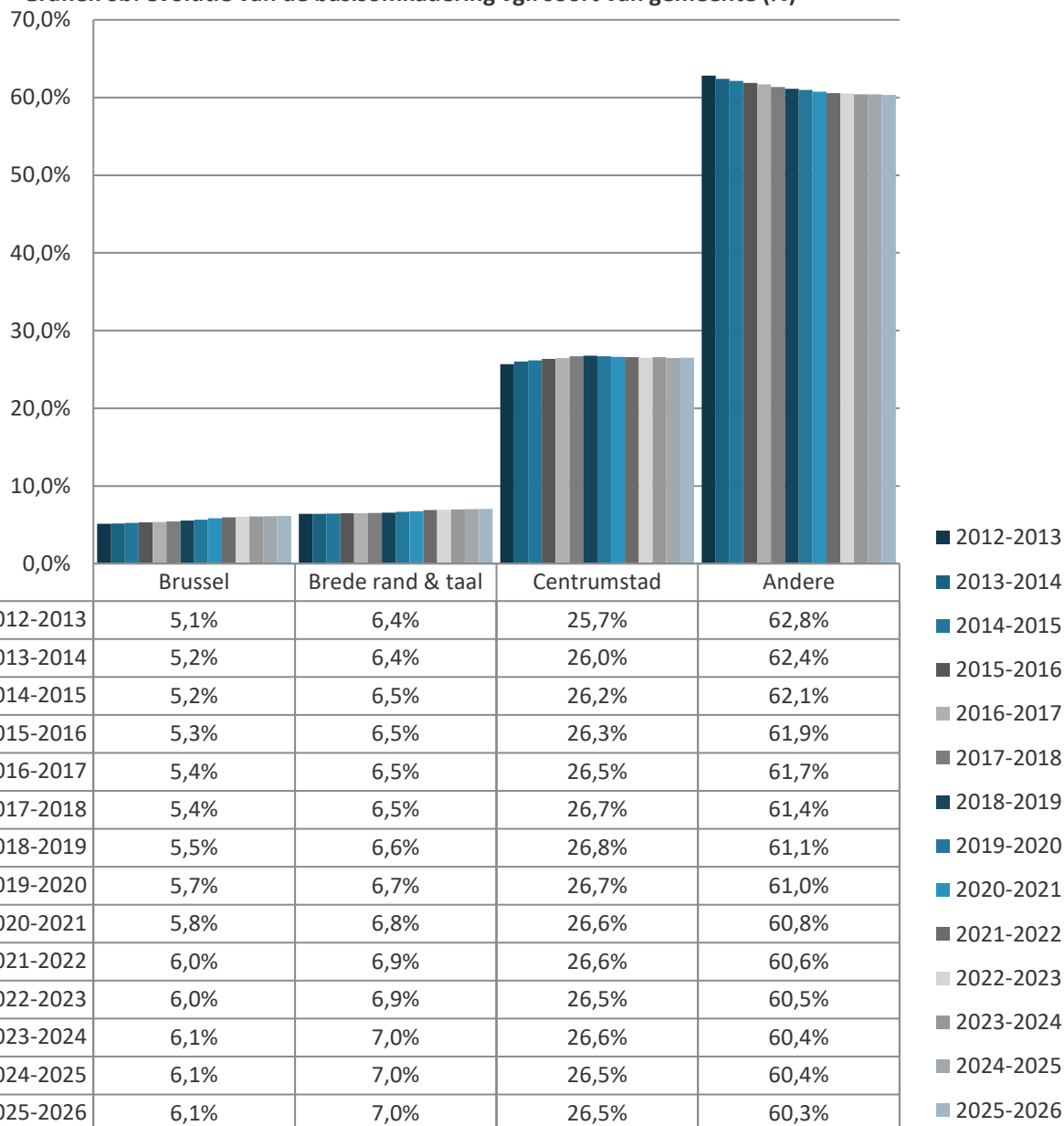

	Kleuter				Lager			
	Totaal	SES	Schalen	Aftoppingsles tijden	Totaal	SES	Schalen	Aftoppingsles tijden
2012-2013	100,0%	9,0%	90,9%	0,1%	100,0%	9,1%	90,6%	0,4%
2013-2014	100,0%	9,1%	90,8%	0,1%	100,0%	9,1%	90,5%	0,4%
2014-2015	100,0%	9,3%	90,6%	0,1%	100,0%	9,3%	90,3%	0,4%
2015-2016	100,0%	9,5%	90,4%	0,1%	100,0%	9,4%	90,2%	0,4%
2016-2017	100,0%	9,8%	90,2%	0,1%	100,0%	9,7%	89,9%	0,4%
2017-2018	100,0%	10,1%	89,8%	0,1%	100,0%	10,0%	89,6%	0,4%
2018-2019	100,0%	10,1%	89,9%	0,0%	100,0%	10,0%	89,6%	0,4%
2019-2020	100,0%	10,3%	89,7%	0,0%	100,0%	10,2%	89,4%	0,4%
2020-2021	100,0%	10,6%	89,4%	0,0%	100,0%	10,5%	89,2%	0,3%
2021-2022	100,0%	11,5%	88,5%	0,0%	100,0%	11,6%	88,2%	0,2%
2022-2023	100,0%	11,6%	88,4%	0,0%	100,0%	11,7%	88,1%	0,2%
2023-2024	100,0%	11,8%	88,2%	0,0%	100,0%	12,0%	87,9%	0,1%
2024-2025	100,0%	11,6%	88,4%	0,0%	100,0%	12,1%	87,8%	0,1%
2025-2026	100,0%	11,8%	88,2%	0,0%	100,0%	12,4%	87,5%	0,1%

Grafiek 6: evolutie van de basisomkadering vgl. soort van gemeente (aantal)

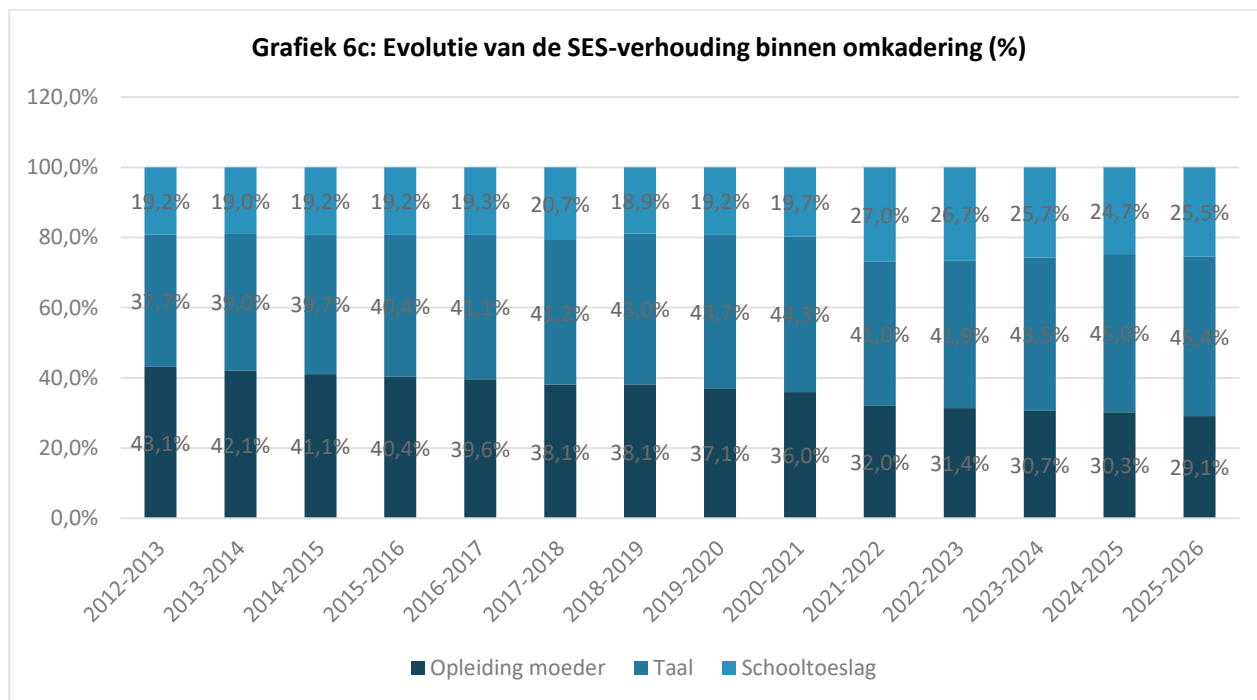
Grafiek 6b: evolutie van de basisomkadering vgl. soort van gemeente (%)

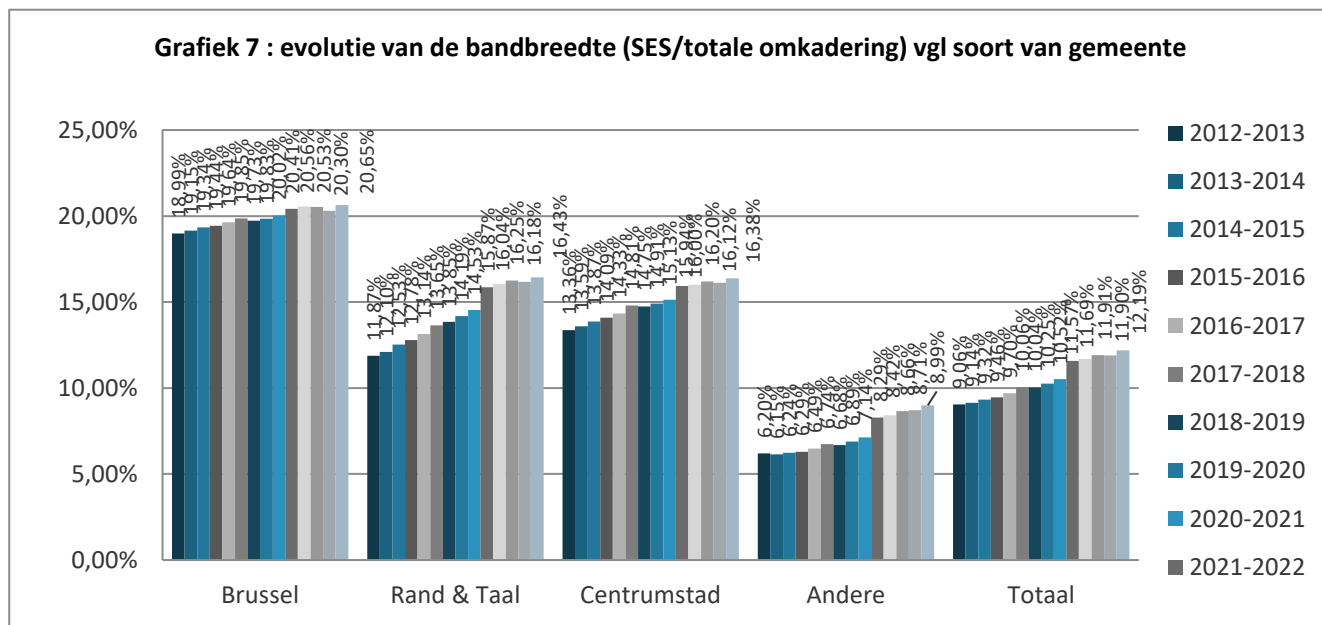
Het nieuwe omkaderingssysteem werkt volgens verschillende coëfficiënten die toegekend worden aan elk leerlingenkenmerk.⁴ We zien i.v.m. vorige schooljaren vooral het leerlingenkenmerk ‘thuis taal’ aan belang winnen, terwijl het aandeel van het kenmerk ‘opleiding moeder’ verder daalt. Het aandeel voor het kenmerk

⁴ Taal heeft de hoogste SES-coëfficiënt (0,29116) gevolgd door ‘opleidingsniveau moeder’ (0,2671) en schooltoeslag (0,11917). Maw de verhouding tussen enerzijds ‘leerlingenkenmerk’ en anderzijds ‘omkadering wordt niet enkel veroorzaakt door stijging of daling van het aantal leerlingen die aantikken voor dat kenmerk, maar ook dat er voor elk kenmerk een andere coëfficiënt wordt toegepast.

‘schooltoeslag’ schommelde de eerste 9 jaren sinds 2012, rond de 19%, om in 2022 te stijgen naar 27% en nadien licht te dalen tot 25,5% in 2025.

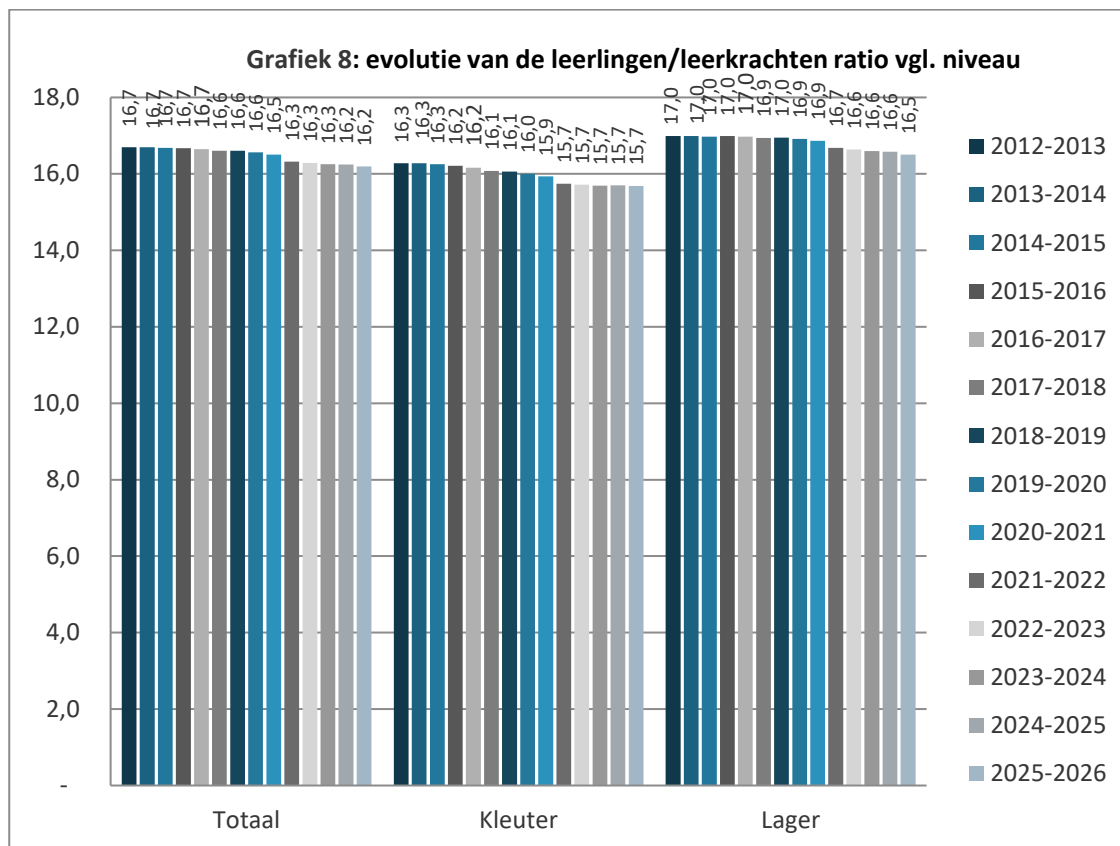

De bandbreedte (nl. de verhouding tss. SES en de totale basisomkadering) bedraagt in 2012, 9% en 12% in 2025. Deze is relatief het hoogst in Brussel en het laagst in niet-stedelijke gebieden (cfr. grafiek 7). De bandbreedte stijgt lichtjes, maar wel onafgebroken, in de periode 2012-2020 (gemiddeld jaarlijks +0,18 procentpunten); om in 2021 met 1 procentpunt te stijgen; om nadien (2021-2023) wederom licht te stijgen (jaarlijks met gemiddeld +0,11 procentpunten) en in 2025 te stijgen met +0,3 procentpunten.

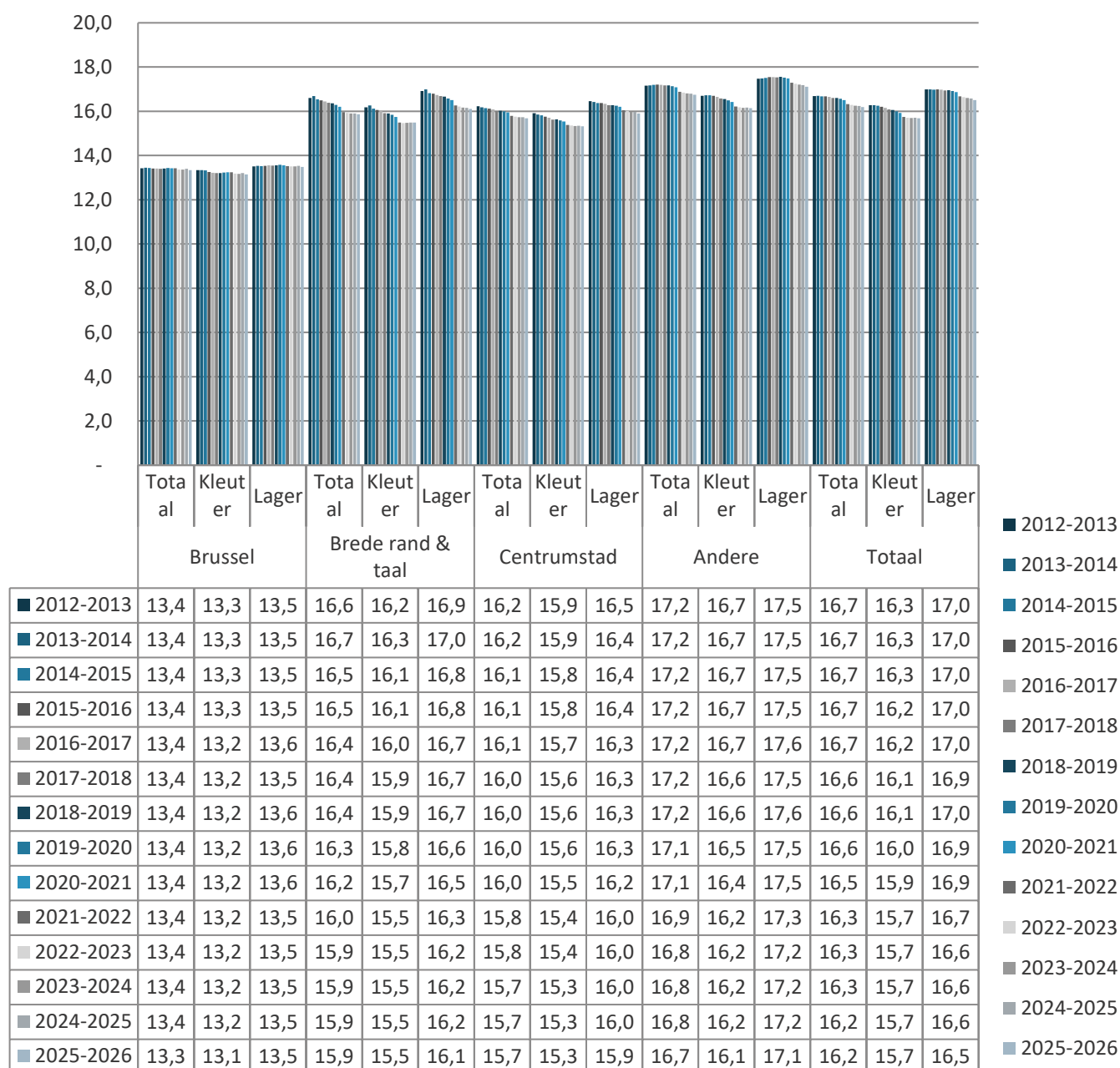

De leerling/leerkracht ratio wordt berekend door het aantal leerlingen op de teldag van de school te delen door het aantal toegekende lestijden en daarna dit resultaat te vermenigvuldigen met 24 (aangezien er 24

lestijden nodig zijn om één voltijdse leerkracht aan te werven). De leerling/leerkracht ratio is lager in het kleuter- dan in het lager onderwijs (cfr. grafiek 8). De laagste leerling/leerkracht ratio vinden we in Brussel (cfr. grafiek 9). Tussen de verschillende schooljaren is er in Brussel geen evolutie waar te nemen; elders zien we een licht dalende trend.

Grafiek 9: evolutie van de leerlingen/leerkrachten ratio vgl soort van gemeente

3 SAMENVATTING

Enkele opvallende evoluties zijn het stoppen van de daling van het aantal leerlingen in het basisonderwijs; met een lichte stijging in het kleuteronderwijs. In de 'brede Rand & Taalgemeenten en vooral in Brussel bleef de leerlingenaantallen onafgebroken stijgen. Verder zien we een toename van de indicator 'thuis taal', en 'schooltoeslag'. Na de forse stijging van indicator 'schooltoeslag' in 2021, voornamelijk in de categorie 'andere gemeenten' en 'brede Rand & Taalgemeenten', geniet in 2025 vooral 'Brussel' van deze stijging. De indicator 'opleidingsniveau van de moeder' blijft stabiel.

De verhouding van de leerlingenkenmerken verschilt naargelang het 'soort van gemeente' waar de school zich bevindt (vooral 'thuis taal' en 'schooltoeslag'). In 'andere gemeenten' is de relatieve stijging van 'thuis taal' het grootst. De SES-bandbreedte (verhouding tussen SES-leeftijden en de totale basisomkadering) stijgt elk jaar lichtjes (van 9% in 2012 naar 12 in 2025). Deze is relatief het hoogst in Brussel en het laagst in de categorie van 'andere gemeenten'. Tussen de verschillende schooljaren is er een licht dalende leerling/leerkracht ratio waar te nemen (in Brussel is deze het laagst, maar nagenoeg constant).